

Posudek na diplomovou práci Bc. Marty Pižlové: JUDr. PhDr. Karel Vaš. K otázce procesu s gen. Heliodorem Píkou. HI – SO, FHS UK.

Diplomantka Martina Pižlová se za téma diplomové práce zvolila velmi obtížný úkol, jednak se věnovat otázkám, které provázely proces s gen. H. Píkou, především pak v konfrontaci s osobními vzpomínkami i životnímu příběhu JUDr. Karla Vaše. Svoji práci rovněž opřela o dochované archivní prameny. Stranou jejího zájmu nezůstala ani dosud publikovaná odborná literatura a částečně i novinové články věnované jak procesu s gen. Píkou tak samotnému K. Vašovi. Již po přečtení zadání takto položené diplomové práce bylo jasné, že autorka nemůže najít odpovědi na vše, ale, že může nalézt nové, doposud neznámé informace. Zajímalo mě rovněž přístupu mladé badatelky nehistoričky, především, jak si s tak těžkým tématem, na kterém by si „vylámala zuby“ i řada historiků, poradí.

Musím se přiznat, že nejdříve jsem si přečetl realizovaný rozhovor M. Pižlové s K. Vašem. Již vlastní uvedení čtenáře do problematiky rozhovoru a dané situace, jak a kde se životopisný rozhovor realizoval je výborně podáno. Celý rozhovor pak považuji za excelentně provedený, a jako profesionál v oboru orální historie před M. Pižlovou pomyslně smekám. Jsem přesvědčen, že se jí podařilo získat zatím nejkompaktnější rozhovor, který byl doposud realizován. Přistoupila k němu jako skutečná profesionálka, bez předsudků a hluboce empaticky, přitom však jako zasvěcený badatel.

V realizovaném rozhovoru získala a vykreslila obsáhlý portrét K. Vaše. Z rozhovoru je patrné, že na svého narátora netlačí, vede jej chronologicky, ale pokud je potřeba, znovu se vrací k dílčím otázkám, které nebyly podle narátora zcela zodpovězeny, nebo pokud si na nové skutečnosti po určité době a díky zjitřeným asociacím vzpomněl.

Úctyhodná je i délka rozhovoru, který trval 1,5 roku, předtím předcházela i dlouhá doba pozorování budoucího narátora. Je jasné, že ne všichni orální historikové mohou postupovat s takovými časovými možnostmi, ale pokud se to podaří, je výsledek vynikající. Absurdně a směšně pak vypadají taková PR prohlášení např. M. Kroupy (Post Bellum), který se chlubí hodinovým (prý nejdelším) rozhovorem s K. Vašem, navíc neautorizovaným a ideově zabarveným, a naprosto neeticky vedeným. To je ale jen poznámka pod čarou.

Druhá zajímavá poznámka, která mě při čtení diplomové práce napadla je zmiňovaná obava narátora, aby neměla badatelka problémy ve škole, že on jako veřejná osoba není příliš „populární“. To jen dokresluje převládající, poněkud chmurný a nevědecký pohled současné především publicistiky na naši nedávnou minulost. Popularita či nepopularita nemá ve vědě místo, tedy pokud nepřistoupíme na známé rčení, že „Dějiny píše vítězové!“

Škoda, že M. Pižlová do práce nezahrnula i zkušenosti K. Vaše s českými žurnalisty a kolegy historiky, se kterými během jejich návštěv nabyt, jak je z rozhovoru patrné nepříliš pozitivních zkušeností. Pro seriózní akademickou obec by byly tyto informace více než potřebné. Nic ale není ztraceno a autorka může pohled na „zpracování života a díla“ K. Vaše“ uvedenými „kolegy“ podrobit kritice v doktorské práci. Moc bych takový rozbor v podobě jedné kapitoly doporučoval.

Vlastní diplomová práce M. Pižlové je logicky postavena. Čtenář se při jejím čtení poměrně jednoduše orientuje. Autorka má nadstandardní dar pečlivě a výstižně a s obrovskou empatií pospat situaci, ve které se to či ono sezení, resp. část rozhovoru realizoval. Nemohu se ubránit podobně výstižnému popisu (nemyslím tím literární zpracování) situace při v úvodu

knihy Hovory s TGM od Karla Čapka, kde popis prostředí, osoby presidenta a jeho momentální rozpoložení dává čtenáři nahlédnout do všech tajů rozhovoru, které nejsou na zvukovém záznamu patrné.

Autorka se podle mého soudu správně rozhodla prozkoumat podrobněji další zdroje až po rozhovoru, aby jimi nebyla ovlivněna, protože podle ní převažovaly pouze negativní zprávy. Na druhou stranu se přípravě vedení rozhovoru pomocí orální historie nijak nezpronevěřila, neboť všechny životopisné a další relevantní údaje např. o zkoumaném období znala velmi dobře.

Škoda, že původní záměr, totiž provést hlubokou analýzu života K. Vaše se na jeho žádost nerealizoval (snad tedy v doktorské práci). Přesto bylo co rozebírat a koncentrace na osudové protknutí životních osudů gen. Píky a Dr. Vaše se ukázalo jako velmi nosné.

Autorka v diplomové práci věnovala nemalou část kritickému rozboru přínosu a určitých limitů orální historie, např. si uvědomila i ztráty určitého nadhledu. Proto si pomohla dalšími zdroji a přistoupila tak k tématu i za pomoci klasických historických metod. I písemné prameny podrobila kritickému zkoumání. Pracovala rovněž s relevantní literaturou.

Pokud bych měl práci něco vytknout, pak jde o některé opakující se pasáže, které měly být zpracovány na jednom místě a to v kapitole Metodologie výzkumu a ne znova např. na s. 32, nebo 53. Někdy se i celé věty opakují. Možná nebylo příliš šťastné nazvat část diplomové práce Analýzou archivních pramenů a přitom se v ní zaměřit na životní osud gen. Píky, i když zpracovanou na základě archivních pramenů nebo dostupné literatury. To jsou ale otázky spíše formální, resp. přejmenování či přesunutí určitých pasáží na jedno „centrální místo“ a dále se k nim již nevracet a nechat plynout příběhy obou protagonistů v dané historické době.

Tyto připomínky činím především s výhledem na další pokračování práce M. Pižlové na daném tématu. Poskytuje totiž další obrovské pole na dílčí analýzy a vlastní neotřelé interpretace. M. Pižlová k nim má výrazně nakročeno. Celou práci svým zpracováním, pečlivostí a metodologickou vyzrálostí, stejně jako nadstandardním přístupem k bádání, velmi oceňuji a hodnotím ji známkou **v ý b o r n ě**. Autorce pak přeji mnoho úspěchů v jejím osobním i profesním životě.

V Praze 31. 7. 2011

Prof. PaedDr. et Mgr. Miroslav Vaněk, Ph.D.